

ՊԱՅՄԱՆՔ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ԿԱՆԻՈՒՄ
Տարեկան վեցամսեայ
4 Պոլսոյ համար 6 մէկիս 3 մէկ
Գաւառաց 7 3 1/2

10
ՓԱՐՍՅ

Օ Ր Ա Գ Ի Ր

10
ՓԱՐՍՅ

ՊԱՅՄԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ Ի վերաբերեալ որ եւ
ճամբակ եւ գրութիւն պէտք է ուղղել
առ ՏՅՈՐԷՆ-Խմբագիր Կ. Պօլիս Մեր-
ճան չարքը Րիւշտի Է.Բ. Խան երկրորդ
թարի թիւ 49:

Direction du journal arménien
HAIRÉNIK. CONSTANTINOPLÉ
Mérđjan Ruchdi éffendi Han No-49

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Gérant-Responsable
M. MELIKIAN

ԱԶԳ. — Երեք օր ետքը փնտռուած «Հայրենիք» ի իւրաքանչիւր թերթը յետ այսորիկ 20 փարայի պիտի վաճառուի:

ՏՄԱՆԵՒՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏՄԱՐ — ԹԻԻ 2246

ՈՒՐԲԱԹ

27 ՄԱՐՏ 1887 (Ն.Տ.) 8 ԱՊՐԻԼ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԳՈՒՄ-ԳԱՐՈՒՄ ՄԵՋ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԸ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ
ՊԵՏԲԸ

Ազգ. վարչութեան Գաղ. Ժո-
ղովք սկզբամբ ընդունեց Գում-
գարուի մէջ Կեդր. վարժարանի
մը հաստատութիւնն. իսկ սորա
նիւթական մասին վերջնական ու-
րոշումը յետագայեց, յանձնարա-
րելով Տնտես. խորհրդոյ որ այս
մասին պէտք եղած տեղեկու-
թիւնները հաղորդէ:

Գաղ. Ժողովոյ այս որոշումը
գովելի է, բայց նկատելու կէտ
մը կայ որ պէտք չէ մեր ուշադ-
րութենէն վրիպի, այն է մօտա-
կայ թաղերուն տալիք նպաստին
յարատեւութիւնն ապահովել.
որովհետեւ այս տեսակ ձեռնար-
կութիւններ անցելոյն մէջ եղած
են, բայց տեւողական չեն եղած,
պատճառը Միացեալ թաղերէն
տրուելիք նպաստին դադարումն

է. ուրեմն փորձառութիւնն կու-
սուցանէ որ պէտք է ուրիշ մի-
ջոցներ գործադրել:

Թաղային հաստատութեանց
բարենորոգման պէտքը շատուցի
վեր դպալի եղած է. 1880 ամի
բացման Ազգ. Ժողովին մէջ խն-
դիր ըլլալով Ժողովը իւր Ատե-
նապետաց դիւանին պատրաս-
տած կանոնական ծրագիրը քն-
նած և սորա յօդուածոց կէսէն
աւելին հաստատած էր, բայց
Ժողովին փակումը և յետոյ ուրիշ
խնդիրներ վրայ գալով արդեւ
եղան Ժողովին աշխատութեանց
և ծրագիրը մնաց կիսկատար:

Արդեօք չէ եկած ժամանակը
որ փոխանակ կէս կէս միջոցներ
գործածելոյ հիմնական միջոցներ
ձեռք առնենք որպէս զի դոր-
ժին յաջողութիւնն ալ ապահո-
ված ըլլանք. ըստ մեզ եկած է
Ժամանակը և մեր խոնարհ կար-
ծիքը կը յայտնենք աստանօր հա-
մառօտիւ:

Պօլսոյ թաղերը պէտք է միա-
ցունել մէկ վճարեալ վարչու-
թեան տակ ընդ հսկողութեամբ

իւրաքանչիւր թաղերէն հաւա-
սար թուով ընտրեալ պատուի-
րակաց Ժողովոյ մը. պէտք չէ
կարծել թէ այսպիսի ձեռնար-
կութիւն մը ընելով նոր բան մը
ըրած կամ Ազգ. Սահմանադրու-
թեան դէմ վարուած կըլլանք,
այլ մինչեւ հիմայ կեցած Թաղ.
խորհրդոց միացումն, և այս մի-
ացեալ խորհրդոց պաշտօնն պի-
տի վարէ վերագրեալ թաղային
կամ պատուիրակաց Ժողո-
վը: Այս մասին պէտք եղած
մանրամասնութիւնները կրնան ու-
րոշուիլ յետոյ: Միայն թէ մեզի
պէտք ըլլալիք բանն է ի բաց թո-
ղու ամեն նախապաշարունակները
ու նկատումները, լուրջ կերպով
խորհիլ և գործել. կէտ ու նպա-
տակ ունենալով միայն ազգին օ-
գուտը: Չենք ուզեր երկարել և
յառաջ բերել փաստեր վասն զի
կ'ըզանք որ որչափ համոզիչ փա-
տեր յառաջ բերուին, դարձեալ ա
նօգուտ կըլլայ, եթէ անկեղծու-
թիւն և զօրաւոր կամեցողութիւն
պակսի մեր քովը. եթէ Աստուած
մեզի պարգեւած ըլլար մեծ հա-

րջատութիւն մը, անմիջապէս կը
ժորժադրէին վերոյիշեալ դադա-
փարները, սկսելով փոքր թաղե-
րէն. և ապա մեծ թաղերու Ժո-
ղովուրդը տեսնելով ձեռք բեր-
ուած արդիւնքը ու օգուտները,
ինքնին պիտի դան միանալու:
Այժմ սպասելով այս պարգեւին
արժանանալու և ապագային մէջ
գործադրուելու եթէ ոչ մնանք,
Ազգ. վարչութեան Գաղ. Ժողո-
վէն կը խնդրեմք եթէ կուզէ
որ իւր այս մեծ ձեռնարկութիւն
յաջողի և յարատեւէ, Գում-գա-
րուի մերձակայ թաղերը միացը-
նել մեր ըսած ձեռովը:

Հ. Մ. ԿԻՒՄԻՒՇԶԵԱՆ
Գում-գարու 25 մարտ 87

ԵՐԷԿԻ ԹՂԹԱԲԵՐ

Սօֆիա 31 մարտ. — Չորոց կը
պտըտի թէ Լօմ-Բալանկայի մէջ
ապստամբութիւն ծագեր և Վի-
տինի մէջ մեծ յուզում կը տիրէ:
Բաց անկէ կառավարութիւնը
տեղեկացեր է թէ Կ. Պօլիս դըտ-

— 28 —

յառաջ բերելուս պատճառն ուրիշ բան չէ, բայց
միայն ցոյց տալ քեզ թէ յունական խորհուրդները
ո՛ր աստիճան հոգ կը տանին զգուշացնելու իրենց
ուսանողները վրիպական գիրքերու ընթերցումէն որ
դասագիրքերու մէջ անգամ անոր դէմ շարունակ
սուր պայքներ և զգուշացուցիչ միջոցներ ի գործ
կը դնեն. իսկ մենք Ժամանակ մը կրօնական ու ե-
կեղեցական գիրքերով մեր միտքը պաշարելէ ետք
երբ մեր աչքերը կը բացուին՝ յանկարծ վիպական
աշխարհ մը փոխադրուած կը գտնենք ինքզինքնիս
և մեր դրադարանները այդ անպիտան գիրքերու
հատորներով կը զարդարենք:

Շատ անգամ հաշիւ ըրած եմ ինքնին իմանա-
լու համար թէ այս տեսակ գիրքերու հրատարա-
կիչներ ի՞նչ չափի անկախութեամբ այդ մեծ գո-
հողութիւններն ընել յանձն առած են. արդէն բա-
ցարձակապէս յայտնի է բարոյական համար անօ-
գուտ ըլլալը. ուրեմն քննենք նիւթականը. կը ճան-
չեմ տպարան մը որ գրեթէ քսան տարիէ ի վեր
իր անձնական քսակէն անընտրողաբար 150 հատո-
րէ աւելի վէպերու հրատարակիչ եղած է, որու
ժախտը գումարը 3 հազար ոսկիէ աւելի է. ասոնց-
մէ ո՞ր տեսակը սպառել է մինչև ցարդ, և կամ
քանի՞ հարիւր օրինակ վաճառած է իւրաքանչիւր
տեսակէն ասոնց հրատարակիչը: Մի օր գպրոցի
դասագիրք մը գնելու առիթով նոյն վաճառա-
տունը գացած էի, տեսայ գրանցող ուր 15,000
հատորի մօտ գրքեր Պաղտատար աղբօր խնամք

— 25 —

նաստեղծութիւններ ալ կը գրէր երբեմն, քանի՞
քանի՞ անգամ խոստովանած է ինձ վէպեր կար-
դալու ատեն զգացած բուռն անհանգստութիւնը,
հոգիին ու սրտին տառապիլը և ծանախանութեան
սև մուսկետով պաշարուիլը. դու ալ կարող ես
դատել իր ինձ դրած մէկ նամակին հետագայ պար-
բերութենէն:

Ամեն անգամ որ վէպ մը կարդալու կ'սկսիմ,
կ'ըսէ, կը կարծեմ թէ հոն պատկերացած էականն
հոգի և չունչ կ'առնուն աչքիս առջև իրենց ամեն
դրաւիչ, դիւական ու բողական գեղեցկութիւնե-
րով և կը յուզեն ու կը հիւժեն զիս... աւա՛ղ,
ինձ նման քանի՞ երիտասարդներ արդեօք միւսնոյն
մոյլի երազներով կը տառապին...»:

Միշտ, այն սիրային զգացումներու մեծ վա-
ճառականը, իրապէս վնասակար կը դասէ այդ ըն-
թերցումն ընկերութեան ամեն կարգին համար,
մանաւանդ կ'ինկրու, և «ախտաւոր դրականու-
թիւն» կ'անուանէ զայն. «Արդարեւ կը ցաւիմ,
կ'ըսէ, երբ կը տեսնեմ որ ներկայ դարուս մէջ
մեծ մեծ հանճարներ այս տեսակ տխուր վիպասա-
նութիւններու համար ի զուր կը մաշին, և մեր
վէրքերը քննելու ատեն աւելի կը զայրացնեն, վէ-
պերը սորվեցուցին մեզ ողբալ մեր վրայ և մեր
համբերութիւնը ջնջեցին, անկա ընդհանուր ըրա-
թչուառութիւնը ու բարոյական տգեղութիւնը որ
միայն Ժողովուրդին մէկ դասին կը վերաբերէր:
(Սէր, Գիրք Դ.)»:

նուող փախստական Պուլկարներէն շատեր Բէնի գացեր են: Պուլկար իշխանութիւնը հաստատուելու ընդհանուր շտապով միջոցառելով Պուլկարական եղբայրները մերձեցան Երևանի քաղաքին: Սակայն խիստ հակոցութեանց պատճառաւ չէ կրցեր իւր խորհուրդը ի գործ դնել:

Սօֆիա 31 մարտ. — Կառավարութիւնը ձեռնարկ Ժամանակահատուկ մը կազմեց Դանուբի եղբայրներ հակելու համար:

Բեդրասուրկ 1 ապրիլ. — Ձարը մերժեց Պ. Կիրսի հրաժարականը, որ Ձատիկի տօնին առթիւ իւր վեհապետին մասնաւոր շնորհացը պիտի արժանանայ:

Պ. Գաթրօֆի պաշտօնական ազդարարութիւն մը չեղաւ, սակայն Ձարը տոմսակաւ մը հաճութիւն չէ տուեր. սոյն տոմսին միացեալ էր Վլադիմիրի պատուանշանը որ Ձարը Պ. Գաթրօֆի կը շնորհէ:

Թուրք 1 ապրիլ. — Բիշլիկէօ և Գուրպէ զրահաւորք Գան մեկնեցան Հիւսիսեւ և Քօրս լրատար շտաբներով, անդիական թագուհւոյ ժամանումը ողջունելու համար:

Պէրլին 2 ապրիլ. — Պիզմարք իշխանը իւր ծննդեան 79րդ տարեդարձը տօնեց և կայսերական ընտանեաց շնորհաւորութիւններն ընդունելէ վերջը կայսեր մօտ գնաց և երկար տեսակցութիւն մ'ունեցաւ:

Պէրլին 2 ապրիլ. — Գահաժառանգ իշխանը ապրիլ 15ին Լիմ պիտի երթայ օգտիօսութեան համար:

Լոնտրա 2 ապրիլ. — Վիէննայէն Թայմըզի կը ծանուցանեն թէ

աւստրիական կառավարութիւնը Պ. Սօֆիոֆի յայտարարելէ թէ տեղութիւնը պուլկարական խնդրոյն կարգադրութեան համար ունէ անաշարիւթիւն չպիտի ընեն, քանի որ Ռուսիա ունէ իրաւաստութիւն չընդունիր:

Պուրսէլէն Սթանտարտի ուղղեալ հեռագիր մը կըսէ թէ Պալքանեան գահակցութիւն մը կազմելու համար բանակցութիւնը յաջողութեամբ կը շարունակուին: Արդէն Պուլկարիյ և Սերպիյ մէջ համաձայնութիւն գոյացած է, որուն Բուսնիա եւս պիտի փութայ մասնակցել:

Պիզմարք իշխանը և Քայնօքի կոմսը սոյն գահակցութեան ոյժ պիտի տան:

Յունաստան սոյն գահակցութեան դուրս պիտի մնայ, հաւանականաբար, կըսէ Սթանտարտի թղթակցը, վասն զի մասնաւոր նպատակի մը կը ծառայէ:

Հռոմ 2 ապրիլ. — Պ. Քէօտէլ իւր հրաժեշտի զրեւը թագաւորին ներկայեց:

Սօֆիա 2 ապրիլ. — Տօքթօր Սէվրէանօ Բուսնուգ կանչուեցաւ վերաւոր զինուորականի մը վերաբերեալ բժշկական խորհրդակցութեան մասնակցելու համար:

Լոմֆալանքայի մէջ անկարգութիւն ծագած լինելուն լուրը անհիմն է:

Փարիզ 3 ապրիլ. — Բեդրասուրկէն հասած տեղեկութեանց համաձայն Պ. Գաթրօֆ չորեքշաբթի օր Կայսեր մօտ ճաշեց: Կը հաւաստեն թէ իւր լրագրին մէջ յայտարարութիւն մը պիտի հրատարակէ գոհացում տալով Պ. տը Կիրսի, և այսուհետեւ զգուշաւոր ընթացք մը պիտի բռնէ:

Հաւոր ընթացք մը պիտի բռնէ: Կայսրը ըսեր է. «չեմ կրնար Գաթրօֆը դատաւարել, վասն զի հայրենասէր մ'է և ի հիմանէ իրաւունք ունի»:

Թէն և Պ. տը Կիրսի հրաժարականը մերժուեց է, սակայն նախարարին զիջք խախտած է:

Լոնտրա 3 ապրիլ. — Նախկին նախարարութեան անդամներէն Լորտ Ջրիլ ատենադատութիւն մը ընելով, Իրանտայի նկատմամբ կառավարութեան հետեւած քաղաքականութիւնը պաշտպանեց: Ըսաւ թէ իւր հրաժարումէն ի վեր լօրտ Սալիզլըքի արտաքին աշխարհավարութիւնը բարեփոխեցաւ: Լորտ Ջրիլ այժմ համոզուած է թէ Անդլիացի ժողովուրդը Պուլկարական խնդրոյն համար պատերազմի չպիտի բռնուի:

Սօֆիա 3 ապրիլ. — Աւստրօ-Հունգարիայէն հասած նաւերուն համար քարանձիւնա հատուտութեան Դանուբի բոլոր նաւահանգիստներուն մէջ:

Վառնա 3 ապրիլ. — Պուլկար կառավարութիւնը Աւստրիայէն և Դանուբէն եկած բոլոր նաւերը 5 օր քարանձիւնայի ենթարկեց իւր բոլոր նաւահանգիստներուն մէջ:

Վիէննա 3 ապրիլ. — Քօրէսթօնտանս տը Վիէն կը գրէ թէ Աւստրիոյ դիւանագիտական աւելումներուն մէջ միշտ կարծիք կայ թէ Բուլկան կոմսը ի մօտոյ Վիէննա պիտի գայ իբրեւ խաղաղութեան փոխանակ Նիկիա կոմսին որ այլուր պիտի կոչուի:

Լոնտրա 4 ապրիլ. — Վիէննայէն Թայմըզի կը գրեն թէ Գաթրօֆի կոմսը

նօքի կոմսը Պ. Սթօյիլօֆի յայտարարելէ թէ Աւստրիա Պուլկարիոյ նկատմամբ իւր քաղաքականութիւնը բարեփոխած չէ, և թէ թոյլ չպիտի տայ որ Պուլկարիա զինուորական զբաւման ենթարկուի:

Լոնտրա 4 ապրիլ. — Սթանտարտ կը կարծէ թէ Ռուսիա պատերազմ չի պիտի ընէ, վասն զի պատրաստ չէ:

Մասովա 4 ապրիլ. — Կէնէ զօրավարը Երուսաղէմի Հապէշներու վանքին վանահայրը որ Հապէշխտան երթալու համար հոս հասաւ, վար դնել տուաւ:

Սօֆիա 4 ապրիլ. — Պ. Մանթօֆ նախարարապետ Պ. Ռատօզլավօֆէն արտօնութիւն ստացած էր Պ. Հիթրօվօյի քոյն երթալու որ իւր թարգմանին միջոցաւ հետը տեսակցելու փախաք յայտնած էր:

Պէրլին 4 ապրիլ. — Ջրոյց կը պարտի թէ Պուլքէչի գերմանական դեսպան Պ. Պիլիս Պ. Քէօտէլի պիտի յաջորդէ ի Հռոմ:

Պէրլին 5 ապրիլ. — Բեդրասուրկէն կը ծանուցանեն թէ Ռուսաց կայսրուհին Պ. Գաթրօֆի նուիրելու է ադամանդազարդ պատկեր մը որ կայսերական ընտանիքը կը ներկայացնէ:

Հռոմ 5 ապրիլ. — Նոր նախաքարը երդում ըրին ի ներկայութեան թագաւորին, և ապա ի ժողով գումարեցան ուր որոշեցին որ խորհրդարանաց բացումը ապրիլ 18ին տեղի ունենայ:

Միմօրիալ Տիրօմաթիք ԼԵՐԱՂԻՐԸ կը ծանուցանէ թէ, եթէ Օլտէնպէրկի իշխանին ընտրելութիւնն առաջարկուի, բոլոր մեծ տէրութիւնք պիտի ընդունին:

Եւ դեռ վերջին օրերս կարգացի յունարէն դատաւոր մ'որու մէջ կը գտնուէր հետադայ զուարճալի և դասալի պատմութիւնը վիպասանի մը վրայ:

«Յոյն դատարար մը՝ որ Վիէննայի մէջ գրականութեան դասատու էր և միանգամայն վիպագիրներու շատ հակառակ, մի օր ալէման վիպասանի մը կը հանդիպէ, որ դեռ երիտասարդ շատ կանուխ սկսած էր սիրային ու անբարոյական վէպեր գրելու:

«Յոյն դասատուն կը հարցնէ սոյն վիպասանին թէ — Ինչո՞ւ իր գեղեցիկ և օգտակար ժամերը և հանճարը ունայն զբաղումներով կը վատնէ և շատ անգամ տեղի իսկ կու տայ զգայուն ու բարոյական հոգիներ վիրաւորելու...»

«— Որովհետեւ աղքատ եմ, կը պատասխանէ երիտասարդը զրոգէտը, և քանի որ այս դարուս նորասէրները ամեն գիրքերէ աւելի վէպերը միայն, և այն այս իրայինները կը կարգան, ստիպուած են ինձի պէս ամեն գրագէտ գրականութեան այս ճիւղը միայն մշակել:

«— Սակայն այդ միջոցը չարգարացներ զձեզ, կը յաւելու դասատուն, որովհետեւ աւելի նուազ յանցաւոր կը համարուէիք եթէ փոխանակ վէպեր գրելու, գողութեան պարագելով ձեր ապրուստը ճարէիք:

«— Ինչո՞ւ, կը պոռայ մէկէն ի մէկ ալմանիացին մինչեւ ականջները կարմրելով, քանի որ գողութիւնը անարդ. և գրելը պատուաւոր գործ մը կը համարուի:

«— Վասն զի չարարարոյ վէպեր գրելը, կը յարէ դասատուն, ընդհանուր մոլորութիւն մը տարածել է, ընդհանուր յալչտակութիւն մ'ընել է բարոյականի դէմ: Գողութիւնով մարդ միայն մէկ քանի լաւ կամ ստացուածքին կը վնասէ, սակայն անբարոյական վիպագիր մը ոչ միայն ընթերցողներու քրակը, այլ նաև անոնց թանկագին ժամանակը կը գողնայ և հողիններու անբժութիւնը կ'ապականէ, երկար ատեն զբաղեցնելով անոնց միտքը ցնորական ու երկարատեւ խաբանքներով և բարոյական աշխարհէ ջնջելով: Այո՛, կը կրկնէ դասատուն ալմանիացիին անխօսիկ զինքը մոլի ընելը գիտելով. այո՛, վէպերը անգործութիւն և ծուլութիւն կ'ստեղծեն, նորահասներու երեւակայութիւնը կը բորբոքեն, և նուազելով դատողութիւնը ամենափառ կ'երբերու ընդունակ կընեն զանոնք, որոն պատճառաւ կ'ստիպուին թողուլ պիտանի ու օգտակար գիրքերը, և անոյժ ու վնասակար ընթերցումներու մէջ մտնել: Կը փնտռեն, ի դուր սպառելով ամենաթանկագին ստացուածք մը՝ այն է ժամանակը:

«Երիտասարդ վիպագիրը ամօթաւոր բաժնուեցաւ յոյն դասատուէն, համոզուելով բոլորովին անոր յայտնած ճշմարտութեան, և ուխտեց այլ եւս իր գրելը միմիայն հայրենի պաշտպանութեան և ժողովրդի բարոյական անկախութեան նուիրել:»

Իրաւ, սոյն պատմութիւնը այնքան զօրաւոր ու համոզիչ դաս մը չէ մեր վիպասաններու, սակայն

ԽՍՈՒՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանով՝
Սամսոն Նախկին Կառավարիչ
Փոխարինի պէջ՝ հանրագումար ձեռ-
նարկութեանց յանձնարարին ան-
դամ՝ անուանեցաւ :

Եւմուսական նախարարութեան
վարչական խորհրդոյ անդամ Բէր-
թէվ Էֆ. պաշտօնատարաց ընտ-
րողական յանձնարարին նախա-
դաշ անուանեցաւ :

—Վեհ. Սուլթանն երկրորդ-
կարգի պաշտօնատարութեան աս-
տիճան չնորհեց Կ. Պօլսոյ վերա-
քննիչ ատենին անդամ Գարրիէլ
Էֆէնտի :

—Խաւակական նորընտիր գեա-
ւական Պ. Պիլան, երէկ պալատա-
կան կառօք, կայսերական պա-
լատն երթալով, իւր գեղարարա-
կան վկայագրերը մատուց Վեհ.
Սուլթանին : Ն. Վսեմութիւնն ա-
պա Բ. Դուռը երթալով, իւր
առաջին այցելութիւնը տուաւ
Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Քեամիլ
փաշայի և Արտաքին գործոց նա-
խարար Վսեմ. Սայիտ փաշայի,
որք երեկոյն խաւակական գեաւա-
նատունն երթալով փոխադարձ
այցելութիւն տուին Պ. Պիլանի :

—Անգլիական գեաւականատան
ղինւորական կցորդ թրոթթըր
հաղարարեան. երէկ մայրաքաղա-
քէս մեկնեցաւ ի Լոնտրա :

—Մալդոյեհէնի փաշայի որ-
դին՝ Տիմիթրաքի պէյ, որ Մար-
սիլիոյ Օսմ. հիւպատոս անուա-
նած էր, յիւր պաշտօնատեղին
ուղեւորեցաւ :

—Գերմանական գեաւականա-
տան Ա. քարտուղարն երէկ ըն-
միւռնիս յուղեւորեցաւ յատուկ
պաշտօնով :

—Ոստիկանութեան դրան ջը-
րանկրական յանձնարարին նա-
խագահ Հիւսէյին պէյ երէկ յան-
կարծամահ եղաւ :

—Ռուսական գեաւականատան
պահակ շողենաւին նորոգութիւ-
նը աւարտած լինելով, շողենաւն
արքունի նաւարանէն դուրս
հանուեր է :

—Նախընթաց գիշեր ժամ 2ին
միջոցները Սամսոնի Ս. Գէորգ
թաղին մէջ երկու չարագործք
Հայ երիտասարդի մը գէմ երնե-
լով, կողոպտել կուզեն զայն,
բայց երիտասարդն աղաղակ բառ-
նալով, հազիւ կը յաջողին երկու
մէծիտ կողովել և ձախ սրունքին
դաշոյնի հարուած մը տալով կը
փախչին :

—Պ. Նէլիտօֆ Մեծ-Եպար-
քոսին հետ ունեցած վերջին տե-
սակցութեան մէջ յայտարարե-
ր է թէ Ռուսիա իւր նախկին ա-
ռարկութեանց վրայ կը պնդէ և
Պուլկարիոյ արդի կառավարու-
թեան հետ յարաբերութեան
մոտեց չուզեր : Եթէ խնամակա-
լութիւնը պաշտօնէ դադրի, Բե-
դրսպուրկի կառավարութիւնը կը
հաւանի Պէրլինի դաշնագիր տե-
րութեանց հետ իշխանի ընտրու-
թեան խնդիրը կարգադրել :

—Պ. Հիւրի միակ որդին Փա-
րիզի մէջ մեռեր է :

—Վիեննայէն Տէպայի կը դը-
րեն թէ նախորդ խորով Խամայիլ
փաշա Եգիպտոսի վերակառու-
թեան նոր յատակագիծ մը ներ-
կայի է Գերմանական և Աւստ-
րիական կառավարութեանց :

—Պետական խորհրդոյ որոշ-
մամբ մայրաքաղաքին մէջ ծախ-
ուած մսին գինը քաղաքապե-

տութեան կողմէ պիտի որոշուի
այսուհետեւ :

—Նախընթաց օր Պէյրօղ Լա-
զարեանց ազարակի վարձակալ
Պ. Լատովիչ ազարակին պահա-
պանին հետ ազարակ վերա-
դառնալու ատեն երկու աւա-
ղակներ վրանին յարձակեալ են,
Պ. Լատովիչ յաջողեալ է փախչե-
լու : սակայն պահապանը բռ-
նուելով սպաննուեր է : Մար-
դասպանը են Զ. յնէլ և Ք. չա-
սան :

ԱՂԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Խառն ժողովն իւր վերջին նիս-
տը պիտի ընէ այսօր Գարակէօ-
եան եղբարց, Իզմիրեան և Եա-
ղճեան կառկային խնդրոց կար-
գադրութեան համար :

Գարակէօեան եղբարք որք
արդէն կառկային խնդիր մ'ու-
նեցած են Հոգեւոյն Տ. Ներսէս
Պատրիարքի օրով, յանձն կառ-
նուն այժմ 3000 ոսկիի շէնք մը
կառուցանել Բերայի մէջ իրեն
երկուսեւ վարժարան, յորում վա-
ճառականական դասեր ալ պիտի
աւանդուին : Սակայն վարժարա-
նի մատակարարութիւնը և եկա-
մուտը Բերայի թաղը պիտի հո-
գայ :

Աղգային ժողովը Նոր կիւրա-
կէէն վերջը նիստ պիտի ընէ Ա-
մեն. Ս. Պատրիարք Հօր հրա-
ժարման խնդիրը նկատողութեան
տուելու և Երուսաղէմի կանոնադ-
րութիւնը վաւերացնելու հա-
մար :

Ինչպէս ծանուցած էինք, մեր
վաղուան թուով պիտի սկսինք
հրատարակել հռչակաւոր ԺԻՎ
ՎԵՐԵԻ

ՇՈՒՐՁ ԶԼՈՒՄՆՈՎ

անուն հետաքրքրաշարժ և հը-
րահանգիչ վէպն, որ տեսալ մը
շարունակութիւն է յերկրէ ի
Լուսին վէպին, և որոյ թարգ-
մանութիւնն ստանձնած է լը-
րագրոյ նախկին աշխատակից
Ներսէս մին :

ՏԱ ԱՐԱՂԻՆ ՄՈՒՍԱ

Թարգմանեաց յԱնգլիարենէ
ՕՐԻՈՐԴ ՆՈՒԱՐԴ Յ. ԷՍՍԵՆ
Ի նպատակ Աղգ. Հիւանդանոցի
Դէն 3 դահեկան
Կը դնուի Աղգային Հիւան-
դանոցը Հոգաբարձութեան գը-
րասենեակը : Մեծ-Նոր-խան թիւ
49 և բոլոր հայ գրավաճառաց
քով :—

ՊԱՐՏԱՃԱՆԱԶՈՒԹԻՒՆ

Երկարատևեաց Գարեգին քա-
հանայ Յովակիմեան Սերաստա-
ցի : Կը ծախուի Ղալաթիոյ բան-
կալը, սուճիներու և գրավա-
ճառաց քով ի գին 3 դր :

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԵՄԵՆՈՒՅՈՒՄ

Աղգ. Պատրիարքարանի
Նախորդ պաշտօնական յայ-
տարարութեամբ մը ծանուցուած
է արդէն աղգային տրոց հաւաք-
չութեան մասին եղած վարչական
վերջին կարգադրութիւնն, որոյ
համաձայն տրոց հաւաքչութեան
պաշտօնը Պատրիարքարանի բա-
րապանաց յանձնուած և հրա-
հանգ տրուած է վճարմանց մա-

հերը եղած են, զորս նոյն խիկ այս փոքրիկ շինա-
կան վանդակիս մէջ իրադարձել կը ջանամ : Կաշ-
խատիմ միշտ ի զուր չանցնել ժամերս և դատար-
կութեան մէկ վայրկեանն երեւակայութիւնն ան-
դամ ինձ անհնարին վախ կը պատճառէ, և կը
ջանամ շատ քիչ ժամանակ զբօսանքի վատնել,
մտածելով որ վախաքելի գործողութիւն մը միշտ
կէս զբօսանքի տեղ կրնայ ծառայել մարդուս :

Հետեւաբար կ'ուզեմ իմ նմաններուս օգտակար
ըլլալ, եթէ ոչնիւթական դոնէ բարոյական աջակ-
ցութիւնս ու ձեռնտուութիւնս նուիրելով անոնց :

Ընդհանրապէս առաւօտները խիստ կանուխ
կ'արթննամ, և արթնցած ժամանակս առաջին գոր-
ծողութիւնս է ժամի մը չափ հետի քայլել մինչև
մօտակայ հովիտ մը, ուր սքանչելի ու բանաստեղ-
ծական երեւոյթներ անպակաս են իւր շրջակայ
այգեղարդ բլուրներովը : չես գիտեր որչափ ուրախ
կըլլամ հոն երբ փոքրիկ պղպիտ առուակի մը մօտ
նստելով՝ ծառերու հովանիին տակ նախաճաշս կը-
նեմ, և ապա անյադաբար քանի մ'երես Պէրան-
ժէն կը կարդամ, զոր ինչպէս գիտես աղօթագր-
քիս պէս ծոցէս չեմ հեռացներ : Քանի քանի
անգամ այս դետակին մօտ Հեթեղիւր Մօրոյի այրա-
ցաւեր սրտի արտասուքն ու հառաչանքները ի խոր
խոցելով նաեւ զիս ստիպած էին կրկնելու միեւնոյն
սրտառուչ հաղագները :

Երբ մանուկ էի և հացս դետակին թռչնոց կը փչրէի.
Կարծես գետակը ինձ կըսէր — Յուսա՛ երբ դէշ օրը դայ
Աստուած այս հացին փոխարէնը կու տայ :

Եւ դեռ պիտի տայ :

վրայէ վրայ դիզուած անտուկներու մէջ չար ի չար
լեցուեր էին, փոշիէ ու աղտէ պահպանելու հա-
մար խնամով ծածկուած : Այս դիւքերը քսան
տարիէ ի վեր աւելցեր էին հեռակէտէ : հետա-
քրքրութիւնս շարժեց և դրանոցի վիճակին վրայ
տեղեկութիւն ստանալու համար հրատարակին
ղիմեցի :— «Աւա՛ղ, ըսաւ նա, հրատարակած
գիրքերուս 0/0 20 անգամ չծախուիր և չծախ-
ուածներուն տոկոսները վրայէ վրայ բարդուելով
5 տարիէն գիրքերը ինձ համար իրենց բուն ար-
ժէքը կը կորսնցնեն և հաշիւներուս մէջ ահաղին
բաց մը թողուն :

—Ինչո՞ւ կը շարունակէք, ուրեմն, հարցուցի :

—Է՛, գիտեմ, ըսաւ ուսը թոթուելով, կըսեն
թէ «Աղգին ծառայութիւն կընեմ...»

Կը տեսնե՞ս, բարեկամ, «աղգին ծառայութիւն
կընեմ» ըսողներ կան եղբ, և ինչ ծառայութիւն
... եթէ այդ ծախուց կէսը, կէսին կէսը գիտա-
կան, արուեստական և ուսումնական գիրքերու
հրատարակութեան միտուէր, աղգին կարեւոր և
անմիջական պիտոյից գործածուէր ի՞նչ բարեքն-
չէին ծներ աղգին, և հաւաստի եղեր որ անոնց
հրատարակչին խիկ թէեւ քիչ մ'ուշ, նիւթապէս
ու բարոյապէս պիտի օժտէր անկէ, և պիտի քա-
ջայերուեր աղաղային աւելի մեծագոյն ձեռնար-
կութիւններու : Հայ ժողովուրդը անընթերցասէր
է կ'ըսեն, սակայն 2 ամիսէ ի վեր, «Իրոց Բրոց,
Յուշիկը հայրենեաց» անուն գիրքերը կը փնտռեմ

սին հարկ եղած դիւրութիւնները մատուցանելու ազգայնոց։

Սոյն կարգադրութեան համաձայն բարապանք սկսած լինելով արդէն կանոնադրապէս կատարել իրենց հաւաքութեան պաշտօնն՝ Ազգ. Պատրիարքարանն հարկ կը համարի ներկայ պաշտօնական յայտարարութեամբ վերադառնալ հրաւեր կարգադրութեանը, որ հաճին ի ներկայանալ բարապանաց, հատուցանել իրենց տուրքն, որպէս զի չգիշերուի ամ ըստ ամէ, և չպարտաւորին ի վերջէ ամբողջապէս հատուցանելու, երբ դործով դիմեն ի Պատրիարքարան։

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԻՐԱԼԻ ՍԻՐԱՔԱՅ

— 0 —

Եղեւոյ Առաջնորդ Դեր. Խորէն Եպիսկ. Միսիթարեանի սոյն խմատաւորական երկն, ուղեւորութեանց պատմութեամբ եւ փոխտնայական խորհրդածութեամբ, հետաքրքրաւոր եւ միանգամայն սրտաշարժ ու ակորթելի դործ մ'է, ամեն մարդու ընթերցանութեան արժանի։ Տպագրուած է Զմիւռնիոյ Տէտէեան տըպարանը։ Գինն է 8 զր։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Մարտ 24 —
ՕՍՄ. ՔՕՆՍՕԼԻՏԷ
Երկ երկուս գոց..... 14 36
Այս առաւօտ բաց... ք. 4. 14 37

ԻՍԹԻԴՐԱԶԸ ՏԱՆԻԼԻԹԷ

Այս առաւօտ ք. 4. 39 14

ԲՍԺՆՏՈՒՄՔ

Թրամուկ..... ֆր. 290 —
Բումէլի երկաթուղի..... 32 75

ՀՆԹԱՑԻ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմանեան ոսկի..... զր. 100 —	
20 Փրանքոց..... 88 3	
Անգլիական ոսկի..... 111 12	
Բօլ Իմբէրիալ..... 90 30	
Քրիմից..... 51 20	
Բուսլի Թիթադրամ..... 10 4	
արծաթ..... 78 —	
Ֆիօրին..... — —	
Մէճիտարծ (տարբ.)..... 107 25	
Վեցնոց..... 102 30	
Հինգնոց..... 102 30	
Մէթալիք..... 98 20	
Քառորդ..... 106 30	
Մանր մէճիտ..... 104 15	
Թասվիշ..... 19 10	

ԱԶԳ

Բիւզանդեան, զրաւունքն որ ի Ղալաթիա Սեղբոս խան թիւ 5 և Պօլիս 2. Թորոսեան գրատունը, որ ի Պաճէ գաւառ մաքուր կարգը թիւ 46. պատիւ ունին ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ այս օրէն սկսեալ պատրաստ են, Եւրոպայի ալլալայ լեզուներէ «Պատմական, Մատենագրական, Այլաբնագրական, Բժշկական, Մանկավարժական», ամէն տեսակ գրեանք և ամանութեան, ինչպէս նաեւ աշխարհացոյց տախտակներ և ուրիշ գալոցական կարեւոր պիտոյքներ բերել տալ «Լաւագոյն գներով» մեծ թէ փոքր քանակութեամբ։ Թէ մայրաքաղաքիս և թէ գաւառաց մէջ դառնող գալոցներէն ինչպէս եւ ամէն կարգի անհատներէ յանձնարարութիւնը կ'ընդունուն և կը կատարուն «ճշտութեամբ և յոյժ գոհացուցիչ պայմաններով»։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել երեքշաբթի և չաբաթ օրերը միայն Բիւզանդեան գրատուն որ ի Ղալաթիա Սեղբոս խան թիւ 5 և ամէն օր 2. Թորոսեան գրատունը Պօլիս մաքուր կարգ թիւ 46։

ԻՆՔՆԱՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ընդգէմ

Գիշերական, Գաղղիական, Միզանց-քարորդային և այլ ակորդիտեան հիւանդութեանց։

Գին 6 զր։

Սոյն գիրքն, որ Պօղաճեան գրատան կողմէ հրատարակուած է, իւր տեսակին մէջ ցարդ հրատարակուած գիրքերը կը գերազանցէ ոչ միայն իւր այլազան պարունակութեամբ, այլ եւ իւր գիւրիմանալի եւ յստակ ոճովն ու լեզուովն։

Մասնաւորապէս կը խօսի մարդկային մտաց, բարոյականի եւ մարմնոյն վրայ հեղափոխութեան ըրած ազդեցութեանց վրայ, ծննդական դործարանաց վիրաւորական անդամազննութեան եւ կազմախօսութեան վրայ, ամուսնական քնախօսութեան, իւր արգելքներուն եւ պարտականութեանց վրայ, գիշերութեան եւ իւր հետեւանաց՝ Զրային եւ ծննդական տկարութեան, անմարսողութեան, ակտիւանտութեան (մէրագ) յիմարութեան, ծիւրական ակտի (վէրէմ), յօղացաւորութեանց, երազափորձութեանց, սերմնային տկարութեան, անկարողութեան, ամուսնութեան եւ անոնց ընդհ. դարմաններուն վրայ, միզանցքարորդման մշտականութեան, կծկմանց, միզական փամփշտին գրգռութեան, ամորձեաց այտման եւ յառաջագեղծի (քէսթանէճիք) հիւանդութեանց ախտանշաններուն եւ դարմաններուն վերայ, ակորդիտեան (վէրէնէն), գաղղիական (սիֆիլիսիք) հիւանդութեանց ախտանշաններուն եւ դարմաններին վրայ, անոնց սկզբնական եւ երկրորդական հանգամանաց, սնդիկի բարեկեց եւ չարաչար դործածութեան վրայ, եւն. եւն.։

ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ ՄԵՐ

Հայ վարժիչք եւ Կրթարանք ի Կ. Պօլիս
Գրեց. — Յ. ՈՍԿԱՆ
Կը ծախուի ի նպաստ Ազգ. Հիւանդանոցի 5 դահլիսն։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԵՐԿՐԱԶԱՓՈՒԹԻՒՆ

Այնպատարագ
Վահան Ս. Հազարապետեան
Հետեւողութեամբ
Ժ. Տալէմի

Սոյն դասագիրքն, որ հանրածանօթ չափազիտաց կողմէ գնահատուած է, ցարդ հրատարակուած երկրաչափութեանց վրայ մեծ առաւելութիւն ունի ոչ միայն իւր սահմանաց ճշգրտութեամբ այլ եւ արուեստական բաւերու ընտրութեամբ։
Կեդրոնատեղին է Պօղաճեան գրատունը Զագմազմար-եօգուչ թիւ 56։

Գին 8 դահլիսն։

ԴՐԱՏՈՒՆ ՊՕԶԱՃԵԱՆ

(Զագմազմար եօգուչ, թիւ 56)

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԴԱՍԱԳՐՈՑ

Սոյն գրատունն այս անգամ փառիզէն ընդունած է մեր ազգ. վարժարանաց մէջ մուտ գտած Փրանսերէն ամբողջ դասագրքերու մեծ «մթերք» մը, որոյ մէջ կը գտնուին մասնաւորապէս Լառուսի ամբողջ գործերը, Պոլիսոյ «անֆանս», ատուլսան եւ ֆուսիսէն, քօնդէ բառապօլ, Լառուլ է Ֆլէօրիի Կէնարի եւ Պառլէի քերականութիւններն եւ անոնց բանալիները, Ապէ-Կօլթիէի Լէքթիւռ կոտիւնէները, քօնդ իսթօնիէդ, անֆանս, «ատուլսան» (Տըլարալմ), Տէլէմաք, չուա, տը Լէքթիւռ (Տանիէլ), Լէքթիւռ կոտիւնէ (Լըռուա), Փապլը տը Լաֆօնթէն եւն. եւն.։

ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ԶԱՓԱՒՈՐ

Ֆրանսերէն նամականիք շատ աժան գներով։
Սըքոնթէն ժէնէուալ գին զր. 3 1/2
» իւնիվէնսէլ » 3
Գաւառական յանձնարարութիւնք փութով կը կատարուին։

և չեմ կարող գտնել, ասի կարծեմ ոչ նուազ ապացոյց մ'է հայ ժողովուրդին ընթերցասիրութեանը և աւելի միսթարական, վասն զի ժողովուրդին ճաշակն և ընտրողութիւնը երեւան կ'ենեն։

Ահա այդ նորասիրութիւնն ալ անցած է այլ ևս և վիպական դպրոցի աշակերտներն «գրչադուլ» ընելու պարտաւորուած են իրենց ըրած փորձերէն վնասուած. սակայն ո՞վ աւելի շատ տուժեց այս փորձերու մէջ, իրենք թէ ժողովուրդը, անշուշտ երկրորդին վնասն աւելի զգալի է, վասն զի նախ թող թէ ուսանողներու մէջ ընդհանուր վըհատութիւն մը տիրեց, նոր սերունդը վիպական մարդերու նմանութիւնն ու սեթեւեթը առաւ, այլ նաեւ այնքան ընտելացաւ մեծ ու փայլուն աշուններու, և հոյակապ ու մեծաշէն պալատներու, որ իրենց տնակի խեղճութիւնը, իրենց ազգի աղքատութիւնը մոռնալով յուսահատ և յիմարացած փորձանքներ եղան աղղին գլխուն միշտ մոռնալով «լաւագոյն կամ բնաւ»։ Երկրորդ՝ միւլի բարբեր ընդօրինակեցին իրենց բարբի մէջ և գաւառներու խեղճ ու անշուք վիճակը ընդ միշտ Լուվրի և Թիւրլլըրի աղքատական պալատներուն հետ բաղդատուելով՝ նսեմացաւ և այլ ևս յաւիտեան՝ կարեկիր հայուածք մ'անգամ պիտի չընդունի անոնց կողմէ։

Արդէն յայտնի է թէ քառորդ դարէ մ'ի վեր օտարասիրութիւնը այն աստիճան արմատացաւ

մեր մէջ, որ մեր գաւառները օտարի կաթով մսելէ դատ, նաեւ օտարի սպասաւորութիւնով, օտարի լեզուով, օտարի կրթութեամբ կ'աճի, և որպէս թէ այսքանը բաւական չէր հայութիւնը տապալելու, պէտք էր մի ուրիշ նոր մեքենայ հնարել, և այդ մեքենան եղաւ վէպերը, որ դպրոցով ու գիրքերով մեր դաստիարակներն ու գրագէտները կ'ամբողջացնեն զայն։ Զիտեմ թէ ժամանակակից հայրենասէր պատմագիրը ի՞նչ անուն պիտի տայ այսպիսի ազգային դաւաճաններու։

Ասկէ յառաջ խոստացել էի ակորթելի լուր մը հաղորդել քեզ, և հիմա կը կատարեմ այդ խոստումս. բարեկամ, ստէպ հարցուցած ես և կը հարցնես թէ ի՞նչպէս կ'անցունեմ ժամերս, առանց մօտս սրտակից բարեկամ մ'ունենալու. դարմանալի՜ հարցում. ի՞նչպէս կ'անցունէ թուշուն մը իր վանդակին մէջ, անշուշտ իբր մի միայն միսթարանք ու սփոփանք իրեն երգելով. ամեն մարդ ալ իրեն համար յատուկ ու պաշտելի երգ մ'ունի և անտարակոյս ըստ կարգի ես ալ իմ ունիմ իմ երգս իմ մտքի խորհուրդներն, սրտիս զգացումս։